

sosed, pri tej priložnosti cerkvi daroval, ostane ko toliko vednih spomenikov prošle slovesnosti, pa tudi njegove velike darljivosti. Slava mu! Naj tu še omenim, da je imenovani daritelj poleg družega lepoticenja tudi veliko podobo (Mariino vnebovzetje), ktera spod stropa cerkev diči, ponovil in prestvaril vse iz lastne dobre volje. Hvala mu in slava! Ker sem že pri tem, naj še povem, da so si naši seljaki poleg vse letošnje revšine na prigovarjanje dušnega pastirja ne le novo pokopališče zunaj vasi napravili, temuč tudi nov zvon omislili, kateri, s svojim manjšim verstnikom mojstersko ubran, kakor čast Gradiškovcev, tako tudi slavo svojega videmskega stvoritelja po lepi ipavski dolini razglasuje. *)

Iz Kamnika 20. okt. J. J. — Kar smo v poslednjem listu „Novic“ v dopisu iz gorskega Kotora brali o „Šofens-ih“ in „Koržamadinar-jih“ bele Ljubljane, me vabi, da vam tudi iz P. T. Kamnika povem, kar gotovo ne bote verjeli. Da tudi mi — čeravno pod Grintovcom — smo „in Arcadien geboren“, tega živa priča je, da tudi mi imamo „kazino“, to je, po naše bravnico ali čitavnico. „Kaj to je čudo?“ utegne mi kdo v besedo seči. Ne, prijatelj, ne, to ne, marveč je dobro in lepo. Al to je čudo, da med obilo množico ptujih časopisov v tej „kazini“ ne najdeš ne enega slovenskega in še „Novic“ ne, ktere so po svojem obsežku vendar pravi „vaterländisches Blatt“ in zavoljo jezika toliko potrebne mnogim gospodom, ki najbolj zahajajo v „kazino“. Lejte! to je tisto čudo, ki ga vam ne morem zamolčati, spomnivši se pri tem stare kranjske pesmi, ki se tako-le začne:

Beži Ljubljana,
Gradec se skrí,
Dunaj še h Kamniku
Gliha nič ni!

Če nas že mora sram biti, kar nas je v koži, da zametujemo domači jezik, nam kranjski kruh kaj dobro diši, bi saj to treba bilo spoznati, da s prebiranjem domačih časnikov se človek vadi domačega jezika, ki bo gotovo večo veljavo dosegel kakor jo je dosihmal imel, čeravno še marsikter „Pappenheimer“ tega ne verjame! — Nix für ungut!

Iz Ljubljane. Za c. kr. deželnega predstojnika na Krajskem je izvoljen gospod Karl grof Hohenwarth, bivši c. kr. kresijski predstojnik v Trientu, za tajnika pri primorsko-krajskem deželnemu poglavarstvu pa gospod Jožef Roth, bivši c. kr. deželni svetovavec v Ljubljani. — Pretekli teden smo slovesno pokopali po celi deželi dobro znanega gospod profesorja Nathan-a, ki je skoz 37 let za učnika kirurgije (ranocelstva) bil v ljubljanski bolnišnici, ves ves svojemu poklicu udau. Osem gospodov zdravnikov, ki razun enega so vsi njegovi učenci bili, mu je lepo skazalo zadnjo čast in mu svetilo na pokopališče, kjer neutrudljivi mož sedaj v miru počiva. — Če stare kmečke skušnje ne lažejo, imamo pričakovati še dolgo lepe jeseni, zakaj lepo vreme na sv. Uršule dan — pravi star pregovor — kaže, da bojo kmetje lahko domú spravljali steljo.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. Željno pričakovane državne prena-redbe in nove naprave našega cesarstva je v nedeljo prinesel vladni časnik „Wien. Zeitg.“ Ljudje so se tako rekoč tergali za ta list, ker vsak je hrepenel zvediti, kaj smo dobili. Ker so naznanila obširne, nam ni mogoče vsega od besede do besede že danes v slovenski prestavi svojim bravcom podati; povedali jim bomo vendar vse poglavitniše reči. Cesarski razglas (manifest) od 20. t. m., ki velja kot predgovor k oklicanim državnim prena-redbam in novim napravam, se glasi tako-le: „Mojim narodom! Ko sem nastopil prestol Svojih očetov, so silovite

prekucije stresale cesarstvo. — Po boji, ki je Mojemu očetuvsckemu sercu velike bolečine prizadjal, je v Mojih deželah kakor skor povsod v Evropi, kjer so bili silni državni pretresi, se pokazala očitna potreba, vladno oblast v ojustrejšo osrednjost nategniti. Blagor in varnost večine tistih narodov, ki so mirni ostali, sta zahtevala to, — razdražene strasti in žalostni spomini pretekle minulosti so storili, da svobodno gibanje pred kratkim še sovražnih bojniki ni bilo mogoče. — Da bi zvedil želje in potrebe mnogoverstnih dežel, sem po patentu od 5. sušca t. l. osnoval in poklical pomnoženo državno svetovavstvo. — Gledé na njegove predloge sem za dobro spoznal, današnji dan patent oklicati, po katerem se ima državno pravo cesarstva osnovati, pravice in stan posamnih kraljestev in dežel ravno tako ustanoviti kakor državnopravna zveza vesoljnega cesarstva iznova zavarovati, določiti in namestovati. — Svojo vladarsko dolžnost spolnujem, da po ti poti spomine na pretekle čase in to kar Naše dežele in narodi mislijo in terjajo kot svoje pravice, z djanskimi potrebami Svojega cesarstva poravnaje zedinim, tečni razvitek in uterdbo teh po Meni novo danih ali sopet oživiljenih naprav mirnega serca prepustivši dobri previdnosti in domoljubju Svojih narodov. Da pa se bo vse to po sreči izpeljalo, upam od milosti Vsegamogočnega, ki v svoji roki derži osodo vladarjev in narodov, in ki Moji vestni in resnobni vladarski skerbi svojega blagoslova odrekel ne bode“.

Cesarski diplom (patent) za vredjenje notranjih državnih razmer pa se glasi tako-le:

„Naši spredniki častitega spomina so si prizadevali z modro skerbjo postaviti za nasledstvo Naše rodbine ustanoviti, in zato se je zagotovila postava pod imenom pragmatične sankcije pod Njih Velič. cesarjem Korlnom VI. 19. aprila 1713 za veljaven in nepremakljiv red nasledja, kterege so postavni stanovi Naših mnogoverstnih kraljestev in dežel za državni, ustavni in rodbinski zakon spoznali. — Avstrijska država, ktera se je po državno- in narodopravnih pogodbah odsihmal pomnožila in okrepčala, je zamogla premagati vse nevarnosti in napadke s pomočjo zvesto udanih in hrabrih narodov na nepremakljivi, pravni podlagi gotovega dedinskega reda in na podlagi s pravicami in s svobodo gori imenovanih kraljestev in dežel se ujemajoče nerazdeljivosti njih obstojnih delov. — Naša vladarska dolžnost Nas veže, v prid Svoje rodbine in Svojih podložnih, mogočnost avstrijskega cesarstva varovati in nje varnosti poročva jasno in nedvomljivo ustanovljenega prava in zloznega ravnanja darovati. Le take pravne naprave zamorejo pravo poročvo biti, ktere se enakomerno prilegajo zgodovinskim spominom, različnosti Naših narodov in nerazrušljivi terdi zavezi med njimi. — Gledé na to, da se je življeje uzajemnih organičnih naprav in zloznega ravnanja pomnožilo in okrepčalo zato, ker so vsi naši podložni enaki pred postavo, — ker je vsem svobodno opravljanje njih vere zagotovljeno, — ker ima vsakter pravico do uradniških služb brez razločka stanú in rojstva, vsak enako dolžnost za vojaštvo in za plačilo davkov, — ker je vse tlačinstvo odpravljeno in je medcolna meja overžena v Našem cesarstvu, — na dalje, ker se vidi, da je potrebno za varstvo Našega cesarstva in za blagostan posameznih dežel, da se najvišje državne opravila vkupno opravljajo, — da bi se poravnale vse različnosti med našimi kraljestvi in deželami in da bi se udeleževali naši podložni tudi postavodajavnosti in državnega gospodarstva na podlagi pragmatične sankcije, smo prostovoljno sklenili, da ima sledeča stanovitna in nepreklicljiva državna ustava vodilo biti Nam in naslednikom Našim, ter ukažemo to-le:

I. Pastave dajali, prena-rejali in preklicovali bomo Mi in Naši nasledniki le vkupaj s postavno poklicanimi deželnimi zbori in z državnim zborom, v kterege bojo deželni zbori pošiljali od Nas določeno število svetovavcov.

II. Vse postavodajne reči, ktere zadevajo pravice, dolž-

*) Ne zamerite, da smo odstrigli konec Vašega dopisa, čeravno je od konca do kraja resničen, ker bi nam utegnil kdo nekolegialnost očitati in Bog vé, kaj še. Vred.

nosti in prid vseh Naših kraljestev in dežel skupaj, namreč: postave o dnarstvu in kreditstvu, o colnih in kupčijskih zadevah, o osnovi banke, ktera bankovce izdaja, — postave zastran pošt, telegrafov in železnic, — postave zavolj rekrutiranje se bojo vprihodnjič v državnem zboru in ž njim presojevale in ž njegovo pripomočjo ustavno rešile; tudi razpisanje novih davkov in priklad, povikšanje obstoječih davkov in taks, zlasti povikšanje cene soli in jemanje novih zajemov se bo ravnalo po Našem ukazu od 17. julija 1860; tudi prememba sedanjih državnih dolgov, prodaja, prememba ali obloženje nepremakljivega državnega posestva se zamore le z dovoljenjem državnega zbora zgoditi, — in zadnjič se zamore presojevanje in ustanovljenje državnih potroškov za vsako prihodnje leto in pretres državnih rajteng preteklega leta le s pomočjo državnega svetovavstva izgotoviti.

III. Vse druge postavodajne opravila, ktere niso bile dozda omenjene, se bojo rešile v deželnih zborih — in sicer na Ogerskem in v njemu pridruženih deželah po njih poprejšnjih ustavah, v vseh drugih kraljestvih in deželah pa po pravilih njih novih deželnih ustav.

Ker pa se je za vse naše dežele, razun Ogerskega, skoz več let nekoliko takih reči, ktere ne spadajo samo v presojo vesoljnega državnega zbora, vzajemno obravnavalo in razsojevalo, si prideržimo, tudi te reči presodbi državnega zbora izročiti, v ktere ga bojo svetovavci dotičnih dežel poklicani.

Vzajemna obravnava pa utegne tudi takrat biti, kadar dotični deželni zbori želijo, da se kaka reč, ktera ne spada v opravilstvo državnega zbora, vendar njemu izroči.

IV. Ta cesarski patent se ima v deželnih arhivih Naših kraljestev in dežel shraniti in v deželnih zakonikih v izvirni besedi in v prestavi deželnih jezikov na svetlo dati.

Naši nasledniki imajo ta patent koj o nastopu svojega vladarstva podpisati in v posamesne kraljestva in dežele poslati, da se vpiše v deželne zakonike.

Še več družih cesarskih ukazov je bilo ob enem razglašenih, iz kterih povzamemo sledeče: Število državnih svetovavcov, ki jih bojo imeli deželni zbori v državni zbor poslati, je pomnoženo za 100; kako se bojo volili, bo pozneje povedano; — posebnega ministerstva za notranje zadeve, za pravosodje in za nauk in bogočastje ne bo več; za ogersko in erdeljsko deželo se bote, kakor je bilo nekda, posebne dvorne kancelii ustanovile, za vse druge dežele pa bo politično gospodarstvo v rokah enega ministra, ki ostane gospod grof Goľuhovski; — namesto višje armadne komande je ustanovljeno posebno vojaško ministerstvo (grof Degenfeld), za ministra policije je izvoljen baron Mecsery; tudi za narodno-gospodarske in kupčijske zadeve bo postavljen poseben minister; — nadvojvoda Albrecht je izvoljen za poveljnika 8. armad. kerdela, fzm. vitez Benedek pa za armad. in dežel. glavnega poveljnika za laško, koroško, kranjsko in tiroljsko deželo; — ogerskemu kraljestvu so podeljene spet njih nekdanje ustavne pravice, — za horvaško in slavonsko deželo se ima tudi kmali deželni zbor sklicati, da razodene svoje želje, v kateri razmeri ima vprihodnje Horvaško in Slavonsko z Ogerskim biti, — v vojvodino serbsko se bo poslal komisar, da zvé kako mislijo tu zastran zedinjenja z Ogerskim, — postave za deželne zbore vseh drugih cesarskih dežel se ma po izgledu postav za deželne zbore na Štajarskem, Koroškem, Salcburškem in Tiroljskem, ki so od cesarja že poterjene, imajo kmali oklicati, ravno tako tudi srenjske postave itd. Zastran jezika različnih narodov povzamemo iz cesarjevega ukaza do novoizvoljenega ogerskega kancelarja nekaj, kar kaže, da utegne cesarjeva volja biti tudi za vse druge dežele. Tako-le se glasijo le-te besede: „Konečno izrečem Svojo terdno

voljo, da povsod, kjer gré za različne jezike in narodne zadeve nikakor ne bom pripustil, da bi se narodom kje kakošna sila ali stiska delala, in da se bom na vso moč zoperstavil vsakemu početju, ktero kakor koli žali pravice jezika in narodnih zadev“.

— Presvitli cesar se je v nedeljo zvečer podal na pot v Varšavo, kjer bo, kakor naši braveci že vedó, velikopomenljivi zbor treh vladarjev; s cesarjem je šel fml. princ Aleks. Hesenki, prvi minister grof Rechberg, prvi cesarjev adjutant grof Creneville in pa grof Meran. Ulice, kjer se je cesar na železnico peljal, so bile razsvitljene in tako tudi kolodvor. Na kolodvoru je župana-namestnik presvitlega cesarja pozdravil, ki mu je med drugim odgovoril, da „se nam bližajo srečnejši časi“. V saboto pričakujejo cesarja spet domú.

— Ministerstvo notranjih oprav je z ukazom od 22. avgusta prepovedalo, da se z Leopold Šostalovimi papirnati in pokamnjenimi strešniki v mestih in gosto zidanih krajih strehe nikakor ne smejo kriti, ampak le strehe na redko zidanih ali na samem stoječih poslopij, kjer bi se strehe tudi s škodljami kriti smele in kjer smolnati smerad, ki ga delajo te strehe, sosedov ne nadležje; pa tudi tukaj se more le proti temu pripustiti, da se za to samo taki papirnati pokamnjeni strešniki rabijo, kteri so čez zasmolbo dobro s perstjo pokriti, in da se lastniki takih poslopij zavežejo, da bodo skerbili za to, da bodo take strehe zmiraj dobro s perstjo prevlečene.

Ogersko. Iz Presburga je 21. t. m. naznanil telegraf, da je cesarski razglas veliko veselje obudil in da je zvečer bilo mesto razsvitljeno.

Laško. Pretekli teden ni bilo od nobenega boja nič slišati. V nedeljo je bil veliki dan za Neapolitansko, ker ta dan je imelo ljudstvo se oglasiti: ali hoče združeno biti s Sardinijo ali ne. Zjutraj zgodaj so bile ulice polne ljudi, ki so na klobucih ali kapah listec pripeti imeli, na katerem se je brala besedica „Si“; na več krajih ste bile po dve žarici (urni) razpostavljene; v eno so se metali odgovori „si“ (dá), v drugo pa lističi z odgovorom „no“ (ne). Pravijo, da potem, ko bo glasovanje sklenjeno, bo berž nova vlada nastopila, Garibaldi se bo odpovedal samopoveljstvu in bo le vojskovodja južno-italijanske armade. Kralja Viktora Emanuela pričakujejo 28. dan t. m. z veliko slovesnostjo v Neapolji. Pregnani kralj neapolitanski Franc II. je še zmiraj v Kapui in šteje še zmiraj 40.000 vojakov. Tudi sv. oče papež so še v Rimu in čakajo, kaj se bo v Varšavi sklenilo. „Perseveranza“ pravi, da sardinska vlada misli prihodnjo spomlad z 300.000 vojaki, 13.000 konji in 75 baterijami na vojsko iti.

Zitna cena

v Ljubljani 20. oktobra 1860.

Vagán (Metzen) v novem dnarji: pšenice domače 6 fl. 6⁵/₁₀. — banaške 5 fl. 79⁵/₁₀. — turšice 3 fl. 80. — soršice 4 fl. 22. — reži 4 fl. 3⁵/₁₀. — ječmena 3 fl. 50. — prosa 3 fl. 22⁵/₁₀. — ajde 3 fl. 55. — ovs 2 fl. 30.

Loterijne srečke:

V Gradcu } 17. oktobra 1860: 68. 61. 17. 53. 2.
na Dunaji } 7. 46. 56. 29. 10.
Prihodnje srečkanje v Gradcu in na Dunaji bo 31. oktobra 1860.

Kursi na Dunaji 23. oktobra.

5% metaliki 64 fl. 50 kr. Azijo srebra 32 fl. 55 kr.
Narodno posojilo 75 fl. 30 kr. Cekini 6 fl. 34 kr.